

*Miten vammaispalvelut uudistuvat ihmisen parhaaksi? Webinaari
7.12.2021, järjestäjinä eduskunnan kuntoutusverkosto (EKKuve) ja
eduskunnan vammaisasiain yhteistyöryhmä (VAMYT)*

Onnistuuko Valas yhdenvertaisen arjen ja osallisuuden tuessa?

Laura Andersson, yhteiskuntasuhdejohtaja, Invalidiliitto ry
@lauraandersson

Uusi vammaispalvelulaki / ydinviestejä

- Jokaisella vammaisella ihmisellä on oltava yhdenvertainen oikeus yksilöllisten tarpeidensa mukaisiin palveluihin.
 - Eri tarpeisiin eri palvelut!
 - Tarvitaan uudenlaista palvelumuotoilua.
- Henkilökohtainen apu on säilytettävä nykyisellään.
- Vammaisten lasten ja toiminnanohjausta tarvitsevien vammaisten ihmisten palveluita on kehitettävä.
- Lakiin on kirjattava seurantamekanismi sen vaikutuksista vammaisten ihmisten oikeuksiin ja palveluiden toteutumiseen.

Henkilökohtainen apu

- Palvelumuoto perustuu vammaisen ihmisen omaan tahtoon, harkintaan, vastuuasemaan ja itsemääräämisoikeuteen.
- Henkilökohtaisen avun voimavaraedellytys tarvitaan, koska tämän palvelun toteutustapa perustuu vammaisen ihmisen omaan tahtoon ja kykyyn määritellä avun sisältö itsenäisesti, tuetusti tai eri kommunikaatiokeinoja käyttäen.
 - Kyky ilmaista tahtoa avun sisällöstä ei vastaa nykyistä oikeustilaa eikä oikeuskäytäntöä.
- Henkilökohtainen apu vastaa käyttäjälähtöisesti avun tarpeisiin YK:n vammaissopimuksen mukaisesti.
 - "user led / person directed"

Jos voimavaraedellytys poistettaisiin..

..tarvittaisiin nykyistä vahvempia tuki- ja valvontamekanismeja, koska palvelua ryhtyisivät käyttämään henkilöt, joilla ei ole kykyä määritellä avun sisältöä (turvallisuus- ja vastuukysymykset)

..työ muuttuisi vaativammaksi kasvattaen palvelun toteutuskuluja

..työvoiman saatavuus vaikeutuisi entisestään

..moni vammaisen ihminen menettäisi mahdollisuuden käydä töissä tai opiskella, olla aktiivinen kansalainen

..nykyisten käyttäjien avustajatuntimäärät todennäköisesti pienenisivät käyttäjien määrän kasvaessa

- Palvelua käyttää noin 27 000 vammaista ihmistä
- Avustajana työskentelee noin 40 000 ihmistä
- Kustannukset n. 341 meur (2019), 8/10 käyttää palvelua alle 24h/vko

Erityisen tuen toteuttaminen

- Lakiin on luotava palvelumuotoja myös heille, jotka eivät pysty käyttämään henkilökohtaista apua.
- On perusteltua kirjata lakiin luonnosversiossa esitelty erityisen tuen toteuttamisen palvelukokonaisuus. Puutteelliset palvelut aiheuttavat nykyään väliinputoamisia, joten hyvä huomioida, että
 - saannin edellytyksiä ei tule asettaa liian tiukaksi
 - palvelun käyttöalaa ei tule rajata pelkästään osallisuuteen vaan laajentaa koskemaan päivittäistoimia.
- Tämän tyyppinen palvelukokonaisuus voisi korvata nykyisen kehitysvammalain monimuotoisia palveluita, jotka nyt VPL-uudistuksen myötä kumoutuvat.

Muita VPL-huomioita

- Palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa tulee vahvistaa. Molemmilla on erityinen merkitys vammaisten ihmisten, usein elämänmittaisten, perusoikeuksia turvaavien erityispalveluiden toteuttamisessa.
- Liikkumisen tukea on kehitettävä mm. laajentamalla palvelun maantieteellistä käyttöalaa ja lisäämällä pykälään yhteiskunnallinen osallistuminen.
- Siirtymäsäännökseen kiinnitettävä huomiota, jotta palvelut jatkuvat varmuudella, eikä asiakkaan oikeusturva heikenny.
- Tuettu päätöksenteko saatava toteutettua tässä lakikokonaisuudessa.
- Parikymmentä hyvinvointialuetta voivat toivottavasti taata tasalaatuisemmat palvelut ja vähentää sitä poukkoilevaa päätöksentekoa, jota vammaiset ihmiset tällä hetkellä kohtaavat riippuen siitä, missä kunnassa asuvat.

Kuntoutuksesta

- Kela on vähentänyt asiantuntijoiden suosittelimia kuntoutuskertoja, lyhentänyt kuntoutuskertojen kestoja ja kokonaan evännyt niitä eri-ikäisiltä vammaisilta ihmisiltä.
- Lääkinnällistä kuntoutusta tarvitsevien ihmisten on saatava sitä läpi elämänsä ylläpitääkseen mahdollisimman hyvää toimintakykyä.
 - Ikä raihnauttaa [esim. selkäydin]vammaisia henkilöitä nopeammin kuin muita ihmisiä.
- Asiakasta on kuultava palveluja suunniteltaessa, jotta hahmotetaan hänen palvelutarpeensa ja niistä muodostuva kokonaisuus. Monet vammaispalveluja tarvitsevistä ihmisistä tarvitsevat myös
 - lääkinällisen kuntoutuksen palveluja jokapäiväisen toimintakykynsä ylläpitämiseen ja edistämiseen
 - yksilölliseen tarpeeseen vastaavia apuvälineitä.

Kiitos mielenkiinnostanne!